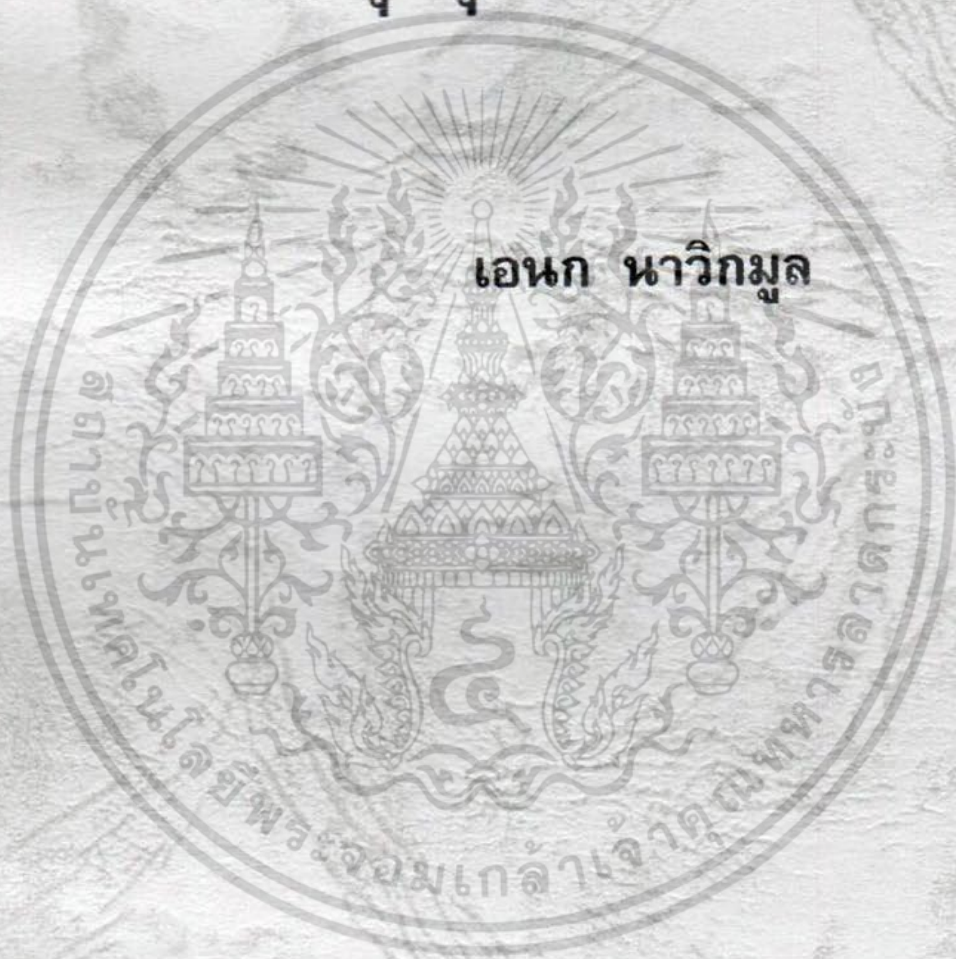

สุริยุปราคา ๒๕๑๑

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

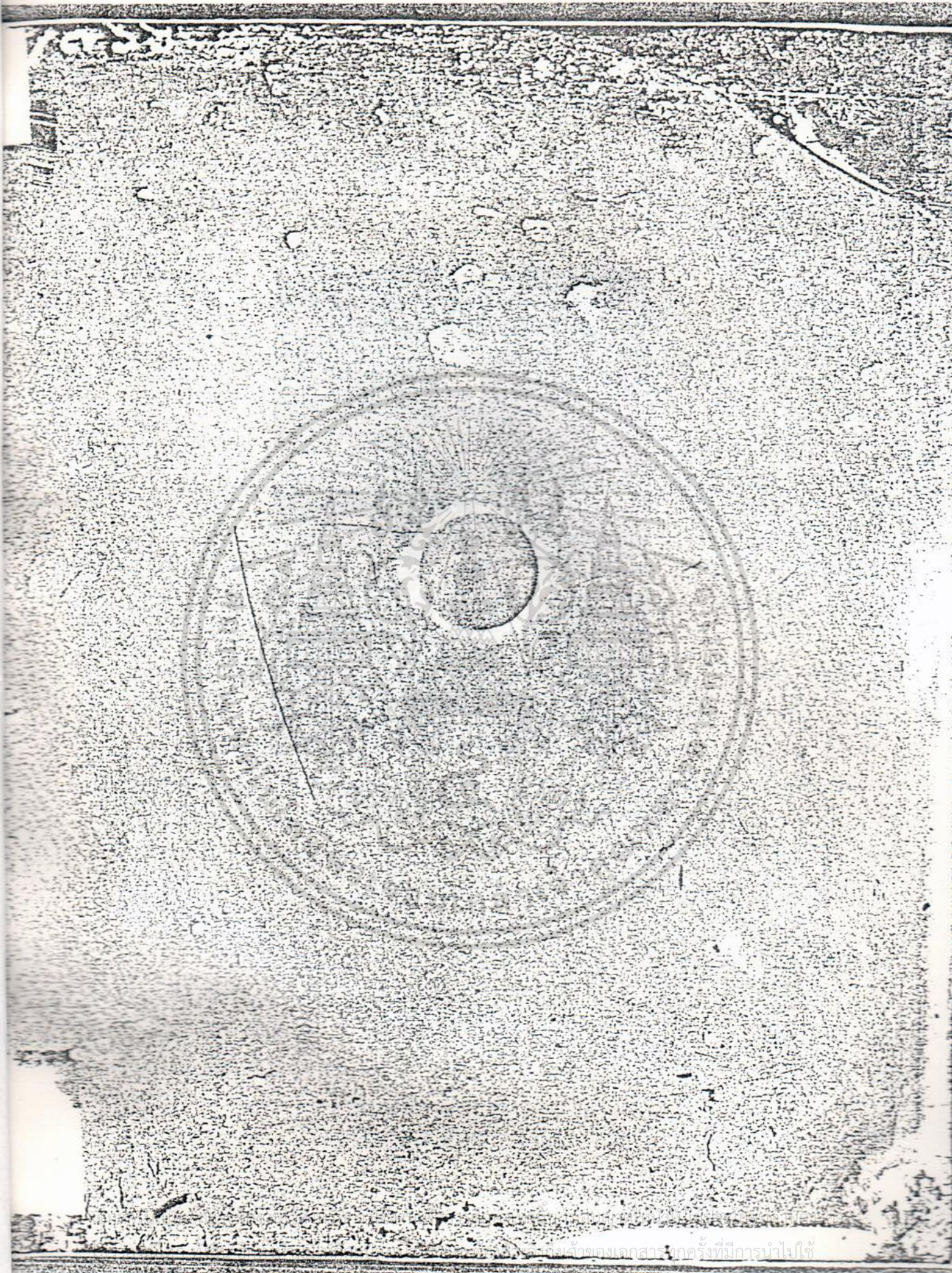
ผู้เขียน เหนก นาวิกมูล

ชื่อบทความ: **สุริยุปราคา ๒๕๑๑**

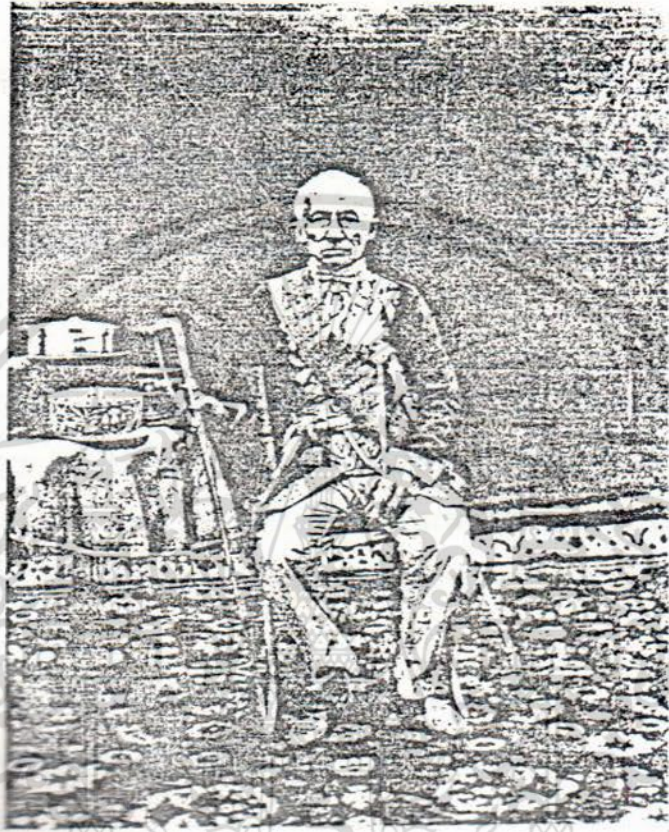
ที่มา: **ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ ๑๕ (สิงหาคม ๒๕๓๗) : ๑๐๗-๑๑๐**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุริยุปราคา ๒๔๑๑

เอนก นาวิกมูล

สุริยุปราคาครั้งจับหมดดวง เมื่อวันที่อังคารที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ ถ่ายที่ตำบลห้วยากอ แขวงเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยขุนสุนทรสาทิสลักษณ์ (จิตร จิตราคณี)

ภาพอัดจากกระจกในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ หีบผลงานหลวงอัคนีนฤมิตร (จิตร จิตราคณี) หมายเลข ๘ ไม่มีคำบรรยายเครื่องช่วยยืนยันว่าถ่าย ชื่อผู้ถ่าย และทิศทางของรูป คือหนังสือสยามประเภท เล่ม ๓ ตอนที่ ๖ วันเสาร์ที่ ๒๐ มกราคม รศ. ๑๑๘ ของ ก.ศ.ร. กุหลาบ กับหนังสือโคลงลิขิตมหามกุฏราชคุณานุสรณ์ พระนิพนธ์กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

หนังสือเล่มแรกซึ่งหาอ่านได้ในหอสมุดแห่งชาติ ลงคำถามคำตอบเรื่องสุริยุปราคา ครั้งนั้น ๑๔ หน้า พร้อมรูปแกะไม้ ๑ รูป สรุปว่าเป็นสุริยุปราคา เมื่อวันที่อังคาร เดือน ๑๐ ขึ้น ๑ ค่ำ ปีมะโรง จ.ศ. ๑๒๓๐ เท่ากับวันอังคารที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ ร.๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุนสุนทรสาทิสลักษณ์ (จิตร) ช่างถ่ายรูปหลวง ถ่ายสุริยุปราคา เมื่อจับสิ้นดวงอาทิตย์จุดตั้งเช่นรูปในเล่มนี้ไว้ในวันนั้นเวลาเช้า ๕ โมง ๔๐ นาที”

หนังสือเล่มที่ ๒ ซึ่งผู้เขียน (เอนก) มีอยู่ เป็นฉบับมีรูปประกอบ พิมพ์ที่โรงพิมพ์ เดลิเมล์ พ.ศ. ๒๔๗๐ ในหน้า ๒๒๖ มีรูปถ่ายสุริยุปราคาพร้อมลายมือแบบอาลักษณ์เขียนทับลงไปทั้งเหนือและใต้ดวงอาทิตย์ แต่ตีพิมพ์ไม่ชัดเจน อ่านได้ว่าดังนี้

“สุริยุปราคา...(ที่จุด ๆ ไว้แสดงว่าเลอะเลือน- เอนก) จับสิ้นดวงเมื่อจุลศักราช ๑๒๓๐ ปีมโรง สัมฤทธิศก ”

นี่เป็นการประหลาด...ซึ่งได้เห็นเมื่อ ณ วัน ๓^๑ ๑๐ ค่ำที่ตำบลห้วยากอ ในอ่าวทะเลฝั่งตะวันตกชื่ออ่าวแม่รำพึง แขวงเมืองประจวบคีรีขันธ์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินลงไปทอดพระเนตร คนยุโรปได้มาประชุมกันคอยดูอยู่ที่นั่น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุนสุนทรสาทิสลักษณ์...ถ่ายรูป ได้ถ่ายรูปสุริยุไว้เมื่อเวลา...นั้นประ... ๑๐ โมง...มินิต ๕๕”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปว่าเป็นผลงานของขุนสุนทรสาทิสลักษณ์ หรือนายจิตร หรือที่ต่อมาในสมัย ร.๕ ได้เป็นหลวงอัคนีนฤมิตร อย่างไม่มีปัญหา และวันที่ที่ถ่ายก็คือวันอังคารที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๑

ผู้เขียนเคยนำรูปนี้ลงพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือ “ถ่ายรูปเมืองไทยสมัยแรก” หนหนึ่ง นอกจากจะเรียงพิมพ์วันผิดไปเป็นวันที่ ๑๑ แล้ว ต่อมาก็สังเกตเห็นว่ารูปกลับหัวกับในหนังสือสยามประเพณี และโคลงลิขิตฯ สาเหตุเพราะเคยชินกับการถ่ายรูปแบบวันที่ด้านบนของวัตถุให้น้อยกว่าด้านล่าง

เมื่อต้องชำระรูปครั้งนี้ ต้องขังใจดูว่าจะวางทิศทางของภาพอย่างไร ลองหาหนังสือ เซอร์ แฮรี ออด ฉบับมีรูปมาดู ก็ไม่มีรูปใกล้เคียงที่สุดจึงจำเป็นต้องยัดเอารูปที่เคยพิมพ์ในสยามประเพณี และโคลงลิขิตฯ เป็นหลัก ท่านผู้ใดมีหลักฐานอื่นดีกว่านี้ขอได้โปรดอนุเคราะห์ ด้วย

รายละเอียดเรื่องสุริยุปราคาโปรดอ่านหนังสือ ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๑๙ เพิ่มเติม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เอนก นาวิกมูล

ภาพแบบเดียวกันนี้ผู้เขียนเคยพบในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ The Straits of Malacca, Indo-China, and China; on Ten Years' Travels, Adventures, and Residence Abroad. แปลว่า การเดินทางไปสู่มะละกา อินโดจีน และจีน หรือสิบปีแห่งการท่องเที่ยวผจญภัยและการพำนักในต่างแดน พิมพ์ที่นิวยอร์ก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๘ ในนั้นมีภาพลายเส้นเมืองไทยอยู่ ๔-๕ รูป ผู้เขียนเคยนำไปแสดงในหนังสือ รูปเก่าเมืองไทยในเมืองฝรั่งหนึ่งแล้วเมื่อสิบปีก่อน

ทอมสันเป็นช่างภาพและนักท่องเที่ยวยุโรปที่มีชื่อเสียงระดับโลก ในวัยหนุ่มเขาได้ไปตั้งร้านถ่ายรูปในสิงคโปร์ และเดินทางเข้ามาเมืองไทย เมื่อปลาย พ.ศ. ๒๔๐๘ การเดินทางมาเที่ยวครั้งนั้นทอมสันมีโอกาสฉายพระบรมรูป ร.๔ ด้วย

เขากล่าวว่าวันฉายคือวันจันทร์ที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๐๘ ทุกสิ่งทุกอย่างถูกตระเตรียมภายในท้องพระโรงซึ่งปูพรมไว้เพื่อการนี้เป็นพิเศษ

“ทรงปรากฏพระองค์ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ครั้งนี้ทรงแต่งเครื่องแบบจอมพลฝรั่งเศส ไม่มีส่วนที่เป็นฝ่ายหลงเหลืออยู่ที่พระองค์อีกแม้แต่ถุงเท้า การถ่ายรูปได้ผลดีเยี่ยม...”

เชื่อว่าภาพที่ทอมสันกล่าว คือภาพที่นำมาแสดงในครั้งนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปถ่ายเส้นแคะ ไม้จากสยามประเภท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้